

# БЮЛЕТЕНЬ

УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА ДОПОМОГИ ЕМІГРАНТАМ  
З УКРАЇНИ ТА ЇХ РОДИНАМ В КАЛІШІ.

РІК II.

20 листопада 1925 р.

Ч. IX.

## Від Управи Товариств.

Вудучи головною складовою частиною „Об'єднання Українських Емігрантських Організацій в Каліші й його околицях” та перейнявши на себе функції тої організації після припинення нею свого існування, „Українське Товариство Допомоги Емігрантам з України та їх родинам в Каліші” перейняло також і справу видавання бюлетенів.

Зважаючи на те, що в бюлетенях Т-ва буде переслідуватися та ж сама ціль, що її дотримувало „Об'єднання”, а то: подача детального грошового й інших справоздань та інформування суспільства нашого про життя української еміграції, розкиданої по всіх усюдах,—Управа Т-ва поставовила продовжувати і нумерацію бюлетенів „Об'єднання”.

## З ЖИТТЯ

### Української Еміграції.

#### В КАЛІШІ.

Пять років минає, як здєсятковану Українську Армію, по кривавих боях, змушено залишити рідний край, після чого інтерновано було її в таборах Польщі. А ось рік вже минув, як і табори розв'язано. Люде порозпорошувалися в усі кінці світа білого: хто, з розпачу, до дому повернувся, наражуючи себе тим на загябель, хто вчитися виїхав на Чехи, хто до Франції на тяжкі роботи в шахтах-копальнях, хто у далекі пуєтелі Альжиру подався, в легіонах шукаючи долі.

Та не всім пощастило й розпорошитися. Осталося ще тут у Каліші кілька соток людей, які, очевидячки, вже нікуди піти не годні. Це немічні, старі віком, обтяжені великими родинами, безпорадні, безпомічні, безпритульні люде. Життя за дротами та виснаженість зробили їх зовсім не здібними до праці, й вони, хоча й спикуються заробляти, а всеж не можуть собі ради дати.

Поza ними, конешно, є ще й такі, що зуміли побороти мачоху-недолю й влаштували своє життя в більш-менш пристойний спосіб.

Більш активні елементи з тих і других, по певній старій традиції приналежности до військових частин чи установ, гуртуються в остатках існуючих ще тут громадських організацій і через них беруть участь в національно-громадському життю, готуючись тим самим до організованого державного життя на Батьківщині.

Менш активні погрузли в щоденне сіре буденне життя — і знати нічого не знають, і відати ні про що не відають.

З рештою, третя категорія — непотріб ріжна, яка, на жаль, засмічувала і наші національні ряди передових активних борців за щастя й волю Батьківщини своєї, вкінєць деморалізується і розкладається, зявляючись обузою і плямою для ветеранів недавно минулої епопеї.

З громадських організацій існують у нас в Каліші: інвалідська організація, Жіноча, Товариства—Воєнно-Історичне, б. Вояків Армії У.Н.Р. і Допомоги Емігрантам з України та їх родинам.

**Спілка Інвалідів.** Найстаршою організацією українською на еміграції взагалі і в Каліші зокрема є, безперечно, інвалідська, яка веде своє начало ще з перших днів перебування нашого на чужині. Ця організація носила ще до недавна назву „Всеукраїнська Спілка Військових Інвалідів“, мала вісім відділів тут в Польщі та по одному в Румунії й Болгарії і відіграла велике значіння в суспільному й національному життю. На чолі Спілки стояло Центральне Правління з 9 осіб.

Наразі все це звелось до невеличкої організаційки, якою заправляє лишень одна особа. Називається вона тепер „Українська Спілка Воєнних Інвалідів (азилантів) на еміграції в Польщі“. Складається щось з сотні членів, кваліфікованих (освідкованих у двох польських військово-лікарських комісіях з визначенням відсотків втрати працездатности) інвалідів, яким від Польського Уряду, через Укр. Центральний Комітет у Варшаві, видається щомісячно ренту, нарівні з польськими інвалідами.

Певна частина інвалідів (самотні) замешкують на приватньому помешканні в місті, чинш за яке виплачує згаданий вгорі Комітет. Інтернат той називається „Дім Українського Інваліда“. Там же мається маленькі майстерні: столярську та мебльо-кошикарську, виробн якої здобули в цьому році на промислово-господарській виставці у Плешеві малу бронзову медаль; керує від довшого часу майстернею той інвалід п. Дехтяр.

Було там ще з пару майстерень та, на жаль, їх вже не має.

**Т-во Допомоги.** Пять років минуло, як з України вийшла разом з армією і численна цивільна політична еміграція, що знайшла собі притулок у сусідних державах, де перебуває й по зараз на правах азілантів.

Для несення помочи тій еміграції, що осла в Польщі, повстало у Варшаві ще в 1921 році, з дозволу місцевої влади, Українське Т-во Допомоги Емігрантам з України та їх родинам.

Слід за тим утворено було ряд філій чи відділів в Тарнові, Ченстохові, Львові, Каліші і інших місцевостях.

В початку вересня цього року минуло чотири роки існування такого відділу в Каліші.

18 минулого жовтня Відділ цей відбув чергові річні збори. З виголошеного уступаючою Управою звіту про діяльність Товариства видно, що Товариство в своїй гуманітарній та культурній праці утримувало дитячий садок, де видавало дітям сніданки; допомагало хорим, головне на сухоти, відживлюючи їх потрібними для організму в їх стані продуктами та видаючи гроші на ліки; допомагало одягом, білизною, взуттям і грійми в численних інших окремих випадках; давало поміч на купівлю колійових квитків при виїзді на працю чи для підшукування такої; видано дуже велику кількість допомоги і довготермінових позик на подорож виїжджаючим на студії до Віддих шкіл як тут в Польщі, так рівно й закордоном; видавало степендію студентам; субсидіювало в значній мірі існуючі в свій час у Калішському таборі військово-учебні заклади; влаштувало різні лекції, концерти та реферати; несло правну поміч емігрантам і ув'язненим. З обсягу останнього заслуговує до занотування випадок звільнення із Калішської в'язниці, через уласкавлення Президентом Річпосполитої Польської чотирьох козаків з числа бующих повстанців от. Шепеля, яких за певні вчинки ув'язнено було на довгі терміни (одному ще треба було відсидіти 6 $\frac{1}{2}$  років, другому 4 $\frac{1}{2}$  і двом по 1 $\frac{1}{2}$  роки, п'ятий, відсидівши 1 $\frac{1}{2}$  роки, помер, не дочекавшись звільнення). Товариство спричинилось до збудування у Варшаві надмогильного пам'ятника дивізійному священикові Війська Запорозького митрофорному протоєреєві Анатолію Волковичу. Створило „Об'єднання Укр. Емігр. Організацій в Каліші й його околицях“ й тримало через увесь час його існування чільний провід в своїх руках, а по його ліквідації перейняло на себе дальше провадження започаткованих Об'єднанням добрих начинань, як-то: Дім Українського Емігранта, Початкову Школу для дітей і інше.

Засобів для тої своєї всебічної праці Товариство черпало з офірності українського суспільства та зі сталої щомісячної допомоги, яку йому уділював на протязі до кінця 1924 р. Український Громадський Комітет в Ч.С.Р.

Переводячи всю ту повищу різноманітну працю Товариство не занегаювало й загально громадської справи, слідкуючи за всіма проявами національного життя на еміграції та відкликаючись на більш чини його, як от — висилало привітання й різні свої побажання та міркування на емігрантські зїзди і конференції (Румунія, Чехія, Франція) та делегатів (Варшава).

У відповідь на останнє привітання Товариства від Президії 3-ої Конференції Укр. Еміграції в Румунії отримано такого листа:

„До Українського Товариства Допомоги Емігрантам з України, Треття Конференція Української Еміграції в Румунії, глибоко зворушена Вашим сердешним привітанням, доручила перебраному нею Громадсько-Допомоговому Комітетові висловити Вам свою щиро подяку й в свою чергу післати Вам братнє привітання від імени всієї політичної еміграції, що перебуває в Румунії.

Вбачаючи в числених привітаннях, які надійшли на адресу конференції не тільки символ здорової національної єдності, але й ознаку громадсько-політичної активності, ми дуже хотіли-би, що-би всюди на місцях, де б'ється живе українське серце, ця активність була скерованою в першу чергу на справу єднання під жовто-блакитним прапором Української Соборної Державности.

Єднання це можливе тільки при умові взаємної поваги та при високо-розвиненому почутті національної гідности.

Минуле — хай лишитьс'я архивам для майбутніх істориків та для спеціалістів-дослідників.

... не можемо бути об'єктивними і так часто замість того, щоби робити певне справжнє діло, замість того, щоби шукати найпевніших та найкоротших шляхів, що мають привести нас до визволення Батьківщини—порпаємося в архивних порехах та взаємних докорах в тих гріхах, яких ні направити ні зменшити ми не в силі.

Може через те, що Ваше привітання було пересякнуте глибоким почуттям брательської та національної єдності, почуттям, за яким відчувається не тільки привабливість ласкаючих слів, але й міцна воля до творчого ділання — воно справило особливо глибоке та приємне враження на делегатів Конференції.

Ваше привітання в значній мірі спричинилося до піднесення того патріотичного настрою, яким була пересякнута вся Конференція Української Еміграції в Румунії.

Бачимо, що минуле лихо нас де-чому навчило. І тому певно та бадьоро живимося на майбутнє України та її Велетня-Народа.

За Голову Громадсько-Допомогового Комітету Української Еміграції в Румунії: Гн. Подохівський. Секретар: Дмитро Геродот.

Привітання Товариства виглядало так:

„До Високої 3-ої Конференції Української Еміграції в Румунії. Брати наші! В сьогоднішній великий для Вас день, день відбуття вже третьої на еміграції Конференції, Ваші брати-соратники, що ділили з Вами і славу, й незгоди лихоліття на широких ланах матері України, нині політичні емігранти в Польщі, шлють Вам братній привіт та найщиріші побажання цілковитого успіху всім тим завданням, що зібрали Вас сюди.

Слідкуючи за життям нашої розкиданої по всіх усюдах світа Божого еміграції, з особливою приємністю констатуємо факт найбільшого зеднання тої еміграції в Румунії, найміцнішого злиття в один моволіт всіх Вас, розпорошених по великій чужій, не своїй землі.

Дай Боже, щоб й далі панувала серед Вас та згода та єдностайність.

В єднанні сила!

Лиш згода і єдність приведуть нас до дому на широкі лани України й на рабами, пекіриливо склонившими голови, а вільними громадянами своєї визволеної Батьківщини!

Вірно, як вірете і Ви, що визволення те прийде й що воно вже не за горами.

Його ждемо всі й до нього готуємось, як до великого, найбільшого Свята.

Щастя ж Вам, Боже у Вашій корисній і так потрібній праці!

Єством своїм далеко, але душею з Вами!

Голова Т-ва М. Садовський. Член Управи Кепп, за Секретаря Грабченко Найліпше з матеріального боку стояло Т-во за часів головування Гене- та Миколи Шаповала, що умів здобувати значні матеріальні засоби.

Загальні збори Т-ва, на пропозицію ревізійної Комісії, одногосно затвердили справоздання Управи Товариства за 1924-5 роки, висловили подяку зголосившій димісії Управі та обібрали нову Управу й Ревізійну Комісію. До Управи увійшли: Садовський Михайло — головою, Змієнко Всеволод (генштабу генерал-порунжий) і Грабченко Антін—заступниками голови, Шевчук Василь скарбником, Кравчук Василь — секретарем, Костечук Влас, Лапченко-Слабович Сергій, Крицький Павло та Гармаш Петро — членами; запасовими членами — Савченко Володимир, Стечишин Микола, Кепп Леон, п. Балицький і Гудзів Дмитро до Ревізійної Комісії: Загородський Олександр (ген.-хор.), Вовк Андрій (ген.-хор.)

і Кривошия Василь; запасовими членами: Троянівський Володимир та п. Могильський.

На закінчення збори ухвалили вислати подяку Громадсько-Допомоговому Комітетові Української Еміграції в Румунії за прислане зборам привітання та зверхньому органу української еміграції в Польщі — Українському Центральному Комітетові у Варшаві привітання і подяку за встановлення щомісячної підмоги Товариству на утримання Української Початкової Школи.

Головував на зборах п. Змієнко Всеволод.

†  
**Нові жертви.** 7 цього листопада в місцевому шпиталю Св. Тройці помер на хворобу серця на 52 році життя ген.-хорунжий Никонів Наум, Командуючий резервовими й місцевими військами б. Армії Укр. Нар. Республіки.

Покійний був активним передовим бойцем на полі бою за волю Батьківщини. Займав все визначні посади у військові. Був учасником „Зимового Походу“ в заплілі ворога і лицарем ордена „Залізного Хреста“.

На еміграції брав участь в громадському життю, будучи членом Укр. Т-ва Допом. Емігрантам та інвалідської організації, займаючи в останній становище Голови Калішської Таборової Спільки Військових Інвалідів.

Поховано його 10 листопада з великою урочистістю на військовому кладовищі в Щепорні, біля Каліша. Проважали покійного на місце вічного спочинку еромснати Гермоген і Дмитро з причтом станичної церкви Св. Покрови, церковний хор тої ж церкви, під проводом диригента п. Кальмуцького, стяги військові і інвалідський прапор, корпорація генералів, старша старшина, козаки, жіноцтво і навіть дігвора в більшій кількості.

Перед опущенням домовини в могилу з палким, сердечним словом до покійного звернувся в імені „лицарів абсурду“ — учасників „Зимового Походу“ ген. Вовк, за ним прощались з дорогим Начальником його б. підлеглі (промовляв б. Нач. Штаба запасових військ підп. Середа) і зрештою кілька слів сказав представник інвалідів. Після цього

Китайкою червоною  
Личенько покрили,

Й в сиру землю на, чужині  
Тіло опустили...

На могилі складено вінки: від командного складу б. армії Укр. Нар. Респ., від Укр. Т-ва Допом. Емігр. в Каліші, від інвалідської організації і четвертий без напису.

Покійник залишив на Україні дружину й матір стареньку.

Недовго перед цією великою нашою національною втратою і зараз по ній відійшли від нас у вічність члени інвалідської семі: Панібрат-Васильківська Варвара, поручн. Супруненко і Чмир Олександр. Останній від довшого часу повнив функції дяка в таборних українських церквах.

Могили і цих ветеранів було прикрашено вінками від місцевих емігрантських організацій.

**Панахида по** 14 цього листопада о 18 год. в Станичній церкві **ген. Пилькевичові і ин.** відслужено було, в присутности завітавших до Каліша А. М. Лівичького і ген. Сальського, панахиду по генералах Никоновові і Пилькевичові, полк. Отмарштейнові та інших, що вмерли за час інтернування.

На панахиді був присутний увесь б. командний склад, старшина й козацтво.

## У ЛЬВОВІ.

**Т-во Допомоги.** По цілому світові розкинулася тепер наша вбога українська еміграція. Серед цієї еміграції багато такого елемента, який ніяк не може дати собі ради через різні причини, — хорість, нездатність до праці, старість і т. п. Ось через це мусять бути такі Товариства Допомоги, деб український ем грант, на випадок крайньої потреби, знайшов собі, бодай, найменшу д-помогу. — чи то матеріяльну, чи моральну, чи юридичну. Ось таким Товариством і єсть Укр. Т-во Допомоги Емігрантам з України та їх родинам у Львові.

Товариство це в останній час насилу існувало, бо не мало потрібних коштів для допомогової діяльності. Тоді українська еміграція, що живе в м. Львові та його околицях, обрала на голову Товариства проф. Івана Огієнка. Хоч і обтяжений своєю повсякчасною працею проф. Огієнко розвинув роботу в Т-ві внаслідок чого вже маємо й результати.

За час його головування зібрано грошей 4896 зл., в тому числі членських внесків 1936 зл. та добровільних пожертв від 141 особи — 1776 зл.

З того видано допомог 77 особам — 1596 зл. Але часто наш бідака-емігрант не подачки потребує, а порятунку тимчасового, і тому Товариство ширсько видає своїм членам (лише членам) допомоги-позички не довше як на місяць; ось таких позичок видано 56 особам 3357 зл. До Каси Хорих Товариство заплатило 317 зл. На 1 листопада Товариству винні позичок 1187 зл.

До Товариства постійно звертаються емігранти в найрізніщих справах, — найбільше за порядками та до читальні; всього до Товариства заходило 1541 особа. Кожному давалось, бодай, пораду чи слово потіхи; дітей декого з емігрантів определено до шкіл та до бурс; за де яких студентів вчоситься плата за навчання; де-кого вдалося вмістити до найрізніщих шкіл; відїжджаючим до дому дається допомога, бодай, на переїзд; де кому призначено сталі степенді на лікування, ва захінчення вищої школи, на закінчення наукової праці і т. п.

Товариство має читальню, в якій 1155 книжок, 15 ріжних газет і 23 журнали,—читати є що; за сім місяців до читальні заходило 674 емігранти.

Товариство на 1 листопада цього року має 244 члени, з них емігрантів 90, неемігрантів 154; почесних членів 7.

Сподіваємось, що ріжні допомогові установи не забудуть й нашого Товариства (Львів, ул. Руська ч. 3 пов. III) і придуть до нього з щедрою поміччю.

## ЕМІГРАНТ.

**Ювілеї.** 15 цього листопада українське суспільство святкувало 25 річницю літературної діяльності визначного нашого громадянина й заслуженого діяча, члена Наукового Товариства ім. Шевченка Володимира Дорошенка. Шановний ювілят тішиться серед широких громадських кол не тільки загальною пошаною, а й загальною любовію.

В день 21 цього листопада організоване укр. суспільство збирається святкувати ще й другий ювілей—20 літній наукової діяльності проф. Івана Огієнка, визначного укр. язикознавця й популярного церковно громадського діяча, перекладчика на укр. мову Богослужбових книжок і з рештою основоположника та першого ректора укр. Державного Університету в Кам'янці на Поділлію.

Маємо надію, що укр. суспільство, а зокрема емігрантські українські кола, в належний спосіб, відгукнуться й примуть посильну участь в тому святі, бодай,

надсилкою привітань ювілятові, чим спричиняться до звеличення ювілею нашого заслуженого громадянина.

Ми певні того, що мало знайдеться організацій, а то й окремих осіб, які б забули на той день відправити оті свої привітання ювілятові, чому й подаємо його адресу: Lwów, ul. Chodorowskiego № 15 profesor I. Ogijenko.

З нашої Калишської емігрантської колонії вислали привітання обом ювілятам Українські Товариства: Воєнно-Історичне та Допомоги Емігрантам з України.

## У ВАРШАВІ.

— 6 вересня відбулося чергове засідання Україн. Центрального Комітету з представниками громадянства з порядком денним: 1) Інформації про сучасний політичний стан. 2) Доповідь членів Комітету про його діяльність за останній час. 3) Національний податок та встановлення де яких змін в правилах по збору цього податку. 4) Утворення при Укр. Центр. Коміт. бюро праці. 5) Утворення при У.Ц.К.-ві гонорового суду для української еміграції в Польщі. 6) Інформації з місць осередку української еміграції і 7) Біжучі справи.

— Відбулися чергові річні загальні збори Студентської Громади, на яких майже перебрано стару Управу з тою тільки ріжницею, що голосування, замість п. Осінського, спочило в руках п. Лівницького.

— В 1-шу річницю збудування надмогильного пам'ятника священникові Війська Запорозького митрофорному протоєреєві Анатолію Волковичу, на православному цвинтареві, що на Волі, відслужено було на могилі покійного панахиду, на якій зібралось чимало членів нашої Варшавської еміграції на чолі з А. М. Лівницьким.

— У. Ц. К. том випущено відозву до укр. еміграції з попередженням не вірити в більшовицьку амністію, що може знову зявитися й завести довірчивих наших людей.

## У ПОЗНАНІ.

Як вже подавали ми в Познані емігранти наші згуртувалися у філію У.Ц.К. Перші організаційні збори відбулися 15 березня, на яких обібрано Президію в складі: Д. Дідченка — голова, Ів. Стороженка — секретар і Д. Василика — скарбник.

Легалізовано Філію в червні місяцеві. Перші звичайні збори філія відбула 5 липня. На цих зборах постановлено утворити: хор, закласти бібліотеку, встановлено розмір місячного членського внеску в 1 злотий та ухвалено загальні збори скликати щомісяця.

На 3-х місячних зборах ухвалено заснувати Філію Т-ва 6. Вояків Армії У.Н.Р., на 4 х — перевести самооподаткування та влаштувати прилюдний концерт. В силу цієї ухвали на 20 листопада заповіджено такий концерт з досить цікавим програмом, що складається з 2-х частин і містить в собі ліпші українські і польські пісні, хорові і сольні.

Чистий дохід з Концерту призначений на допомогу українським інвалідам з польсько-більшовицької війни 1920 року.

За свого урядування Президія перевела реєстрацію всіх українців, що перебувають в Познані й околицях; допомагала в здобуттю документів, в триманню іспитів при Воевудстві на шоферів; примістила на курс до школи шоферів певну кількість наших емігрантів за половинну платню з тим, що вона має бути вне-

сена лиш по витриманню іспиту та одержанню посади шофера. 4 особи вже скінчили ту школу й одержали дипломи шоферів, 10 чоловік ще в школі, яку мають закінчити перед Різдом. Видано допомог 128 злотих хорим і безробітним та для виплати за екзами на шоферів.

На сьогодні Кольонія Познанська має зареєстрованих 83 особи; нові члени вписуються на кожних місячних зборах.

## В РУМУНІІ.

Найбільш згуртованою й дисциплінованою громадою з поміж нашої політичної еміграції, розкиданої по чужих краях, є, як собі не хочете, а еміграція в Румунії.

Оце недавно, після довшої й соїдної підготовки, відбула вона вже третю зряду Конференцію. 12 вересня ц.р. відбулося відкриття її. На Конференцію прибуло 44 делегати, що репрезентували собою понад тисячу політичних емігрантів. Відкрив Конференцію привітальним словом проф. Мацієвич. Цікавими місцями з його промови є:

... „На чужині ми мусимо за всяку ціну йти до єдности й триматися та з усією силою підпирати національно-громадські організації, бо в них наш сила і в них запорука успіху загальної української справи (підкреслення редакції)...

... „Шляхи до дому вже видно і не тільки через те, що загалом життя поліпшується, але і через те, що загальне світове життя дійшло зараз до такої точки, коли Совдеп'я мусить стати або на шлях загально-європейських нових життя, або вона буде знищеною, навіть шляхом інтервенції“...

... „Одне існування нашої еміграції є великою погрозою для тих павів, які жорстоко хазяїнують на українських землях, нищать та зневажають наш великий народ“...

На голову Конференції обібрано Т. Дробиту і на секретаря І. Литновського.

На адресу Конференції надійшла сила привітань як від окремих осіб, так і організацій українських та різних груп, як тих що перебувають в Румунії, так і зза кордону, а в тому числі й від нас із Каліша (Українських Товариств: Всеісторичного та Допомоги Емігрантам).

Глибоко зворушена тими привітаннями Конференція дякує всім тим, що заманіфестували свою єдність та відданність загально-національній справі.

Порядок денний Конференції складався: 1) Справоздання Громадсько-Допомогового Комітету Укр. Еміграції в Румунії, 2) Кошторис Комітету на 1926 рік. 3) Доклади делегатів з місць. 4) Найближчі завдання Укр. Еміграції в Румунії. 5) Репатріація та рееміграція укр. еміграції з Румунії. 6) Всеукраїнський Зігарт та організація Національного Центру. 7) Вибори нового Комітету і 8) Закриття Конференції.

Конференція відбулася в умовинах серйозної ділової праці, пересякнута бадворим настроєм безкомпромісової боротьби за святі прагнення Українського Народу до незалежної Соборної Державности.

Протривала Конференція два дні й закінчилася спільним Товариським обідом, що був уряджений Комітетом 14 вересня, та груповим фотографуванням.

Результатом праць Конференції являється цілий ряд постанов, які за браком місця, на жаль, не можемо тут в цілості навести, а обмежимось лишень тим, що бодай коротенько перекажемо за „Українтагом“ головніші з них.



Підтверджується постанови попередніх двох Конференцій про національне соодоткування та норми його.

Підтверджується ухвали попередних Конференцій про видання укр. друкува-го органу „Обеднання“ і зобов'язується членів Конференції приднати, бодай, ного пайщика до видави. Т-ва Обеднання, або придати передлатників.

Утворити Національний Фонд, яко матеріяльну підставу для прискорення справи скликання Всеукр. Зїзду та організації Національного центру та для активної підтримки змагань Укр. Народу за Незалежну Собрну Укр. Державність

Прийняти міри до удосконалення, шляхом улаштування окремих курсів, читань та рефератів, знання української мови, літератури та історії укр. народу.

Допомогти молоді, не прийнятій з різних причин до укр. високих шкіл в Чехословаччині, студіювати наукові дисципліни на місцях свого перебування та уможливити їй справу здачі іспитів в тих школах екстернами.

Використовуючи хвилеве перебування на чужині організувати підготовку кадрів майбутніх адміністраторів.

З огляду на спільність українсько-румунських кордонів і майбутнє сусідське спізжиття цих народів використати час перебування в Румунії в цілях студію-вання і ближчого зазнайомлення з Румунією та її нарадом, як рівно й навязання тісніших симпатій в інтересах обох народів, для чого завязати „Румунсько-Ук-раїнське Т-во“, де взаємно студіювались би романизм і українство.

Бажано утворити в Букарешті свою власну українську церкву, або принай-мні влаштувати служби Божі на українській мові чи хоч з українськими співами.

Зясувати можливість заснування на півдні Бесарабщини укр. хліборобської Кольонії для переходу поодиноких осіб чи певних груп на власне господарство.

Відживити діяльність Укр. Т ва Ліги Націй як на терені Румунії, так рівно бажано і взагалі по цілому світі, яке б на періодичних Зїздах Т-ва Ліги Націй подавало голос та нагадувало б Світові і про Україну.

Бажано встановити форму відзначень для видатних своєю діяльністю пооди-нских укр. патріотів, що виявляють максимум діяльності і здібні до максимума самопожертви як не в загально-українському масштабі, то наразі, бодай, хоч в межах Румунії.

Встановити спеціальні реєстраційні книжки, в яких реєструвалося б загально-національними осередками все те, що характеризує собою відношення кожного громадянина до загально-визвольних змагань; це дасть змогу в майбутньому роз-бірватися в людях та настановлювати як на провідні та відповідальні становища, так рівно замішати й самі звичайні посади — в національно-політичному відно-шенню непохитними укр. державниками, а з морального боку бездоганно чесними людьми.

Передбачуючи проголошення в цьому році большевиками амнесії, Конфе-ренція попереджує українських емігрантів, що то буде пастка, яка затягне під розстріл, заслання та до вязниць нові емігрантські жертви, чому доручає Комі-тетові рішуче перестерігти своє громадянство від всяких спроб повертатися при цій нагоді до дому; а наколи б знайшлися такі, що безоглядно вирішили повернути до дому, то, вяснивши всю небезпеку цього кроку, допомогти чим можна.

В звязку з можливими переговорами Руинського й Совітського урядів в справі обміну збігцями, Конференція доручає Комітетові звернутися до Уряду Румунського, щоби не відмовив й надалі українській еміграції користати з права азилу.

Реєміграцію в инші країни при сучасних тяжких матеріяльних обставинах

та загальній господарській кризі не можна вважати доцільною, чому перестерігається від нерозважливого кроку й радиться залишатися в насліджених місцях.

Вважається за конче необхідне в самому найкоротчому часі зорганізування єдиного Українського Національного Центру, що об'єднував би всі ідеальні прагнення різних укр. громадських елементів, що був би виразником та репрезентантом напевні єдиної волі укр. громадянства, мав би виключне значіння для продовження та успішного закінчення нашої визвольної боротьби.

Практичне Здійснення організації того Центру Конференція бачить в утворенні організаційного осередку такого Центру з 3-5 осіб з тим, щоб до них долучалися представники головних еміграційних організованих центрів.

Таким чином утвориться Бюро Центру, яке з часом, шляхом додаткового приєднання до нього представників все більшої кількості організацій, розвернеться в справжній громадський національний центр.

Місце осідку (Прага або Париж) такого центру, як рівно й обібрания осіб до нього, має перевести Гром. Допом. Комітет Укр. Емігр. в Румунії в згоді з іншими аналогічними установами.

Незалежно від цього бажано розпочати підготовчу працю до скликання Всеукраїнського Зізду, тобто перевести всебічну анкету, розвинути ширшу пропаганду ідеї такого Зізду, для цього надасться згадане в горі Бюро Центру.

Для здійснення двох останніх завдань — Організації Національного Центру і скликання Зізду, Конференція закликає всі організовані еміграційні осередки негайно приступити до утворення Національних Фондів.

З метою прискорення організації Центрального Бюро, а тим самим і праці по утворенню Національного Центру та скликання Всеукр. Зізду, Конференція доручає Комітетові звернутися до всіх організованих та активних укр. угруповань з закликом прискорити усюди на місцях працю по об'єднанню та по централізації укр. національних сил.

Закінчивши ділову частину Конференція приступила до останнього свого завдання — вибору нового складу Комітету, при чому уступаючому складу висловила щирю подяку за його національно-віддану і громадськи витриману працю в минулому.

З рештою, таємним голосуванням переобрано старий склад Комітету, а то: проф. К. Мацієвич, генерал С. Дельвіг, полк. Г. Порохівський, Дмитро Геродот, Е. Трелке, Ол. Долинюк, Д-р. Маєр-Михальський і заочно, яко член на Бесарабщину, Ю. Міткевич.

## У ФРАНЦІІ.

**Париж.** Шукаючи виходу з положення, коли рік тому було ліквідовано в Польщі табори для інтернування б. Української Армії, значна кількість бувших активних на полі бою борців за волю України — козаків, старшин, а навіть і генералів — змушена була податись до Франції на тяжку фізичну працю в шахтах-копальнях.

Опинившись поза дротами і знайшовшись зданим кожний лиш на самого себе, виселенці наші побачили, що эле так, що треба якогось захисту шукати та якесь вже громадське „начальство“ настановляти, щоб боронило їх та піклувалось ними. І почались „Громади“ організовуватись. Одна за одною, повстає вневдовзі цілий ряд таких „Громад“, а незабаром вже відбувається 1-й їх Зізд, який започатковує собою „Союз Українських Емігрантських Організацій у Франції“ та настановляє до керми в союзі Генеральну Раду, на термін 6 місяців.

Закінчивши свій речінець урядування Генеральна Рада скликала в днях 15-16 серпня ц. р. в місці свого осідку — в Парижі 2 й Зїзд Союзу Українських Емігр. Організацій у Франції.

На зїзді 53 голосами було заступлено до 500 членів. Голоси ці так склалися: 1) Громада в Шалеті — 7 делегатів з 7 голосами від 65 членів, 2) в Оденле-Тішу 1 дел. з 12 гол. від 122 чл., 3) в Кнютанжу 9 гол. від 90 чл. передала членові Ген. Ради п. Гальяфре, 4) Громада у Франції 4 дел. з 4 гол. від 43 чл. 5) Реліг.-Наук. Комітет в Парижу 2 дел. з 2 гол. від 24 чл., і 6) Укр. Громада в Парижу 3 дел. з 3 гол. від 34 чл. Крім того дано право голосу 5 членам Ген. Ради і 3 членам Ген. Контрольн. Комісії. Пізніше Зїздом приймається дійсними членами Союзу ще 6 Громад і Гуртків, які також прислали своїх представників на Зїзд. Таким чином прибавляється нове число голосів, а саме: 1) Гурток в Юзі 3 дел. з 3 гол. від 28 чл., 2) Громада в Кан 1 дел. з 3 гол. від 25 чл., 3) Гурток в Марен 1 гол. від 9 чл. передав членові Ген. Ради п. Ковальському, 4) Ініціативна Група Укр. Емігрантів в Сен-Дені 1 дел. з 1 гол. від 10 чл., 5) Укр. Громада Студентів-Емігрантів у Франції 1 дел. з 1 гол. від 11 чл. і 6) Громада в Коняку 1 дел. з 2 гол. від 18 чл.

В конешньому результаті на Зїзд зїхалося 29 делегатів з 53 гол. від 485 чл. 12 емігр. організацій.

Зїзд відкрив Голова Ген. Ради М. Шумицький коротенькою промовою, в якій закликав зібравшихся до дружньої корисної праці.

Слідом за цим мандатна комісія, переглядає делегатські уповаження, а зїзд затверджує їх і переходить до порядку денного, який виглядає так: 1) Обрання Президії Зїзду, 2) Прийняття і виключення членів, 3) Доклад Ген. Ради про її діяльність, 4) Зміни Статуту, 5) Димісія Ген. Ради і Контр. Комісії, 6) Обрання нового складу Ген. Ради і Контр. Комісії, 7) Справа Всеукр. Емігр. Зїзду, 8) Доклади з місць і 9) Біжучі справи та закриття Зїзду.

На Голову Зїзду обирається п. Добровольського, на заступника п. Орїхова і на секретаря п. Гончарова.

Слідом за цим, на внесєня Ген. Радь, виключає Зїзд зі складу Союзу за невнесення членських внесків і бездіяльність Гуртки: Українознавства і Січових Стрільців.

Зі звіту про діяльність Ген. Ради в головних рисах вияснюється, що зробила вона за підвітчий час взагалі небагато, так мовити — стільки, скільки у неї було підтримки з боку поодиноких членів Союзу. Зокрема висвітлено нею справу легалізації статуту Союзу, яку ще не доведено до кінця, з огляду на залежність її майже від усіх міністерств; справу культ.-освітню, яка через брак коштів обмежилась поки що лише виданням 3 чисел бюлетеня Союзу; справу бюро праці, яке функціонувало в певній мірі щодо підшукування праці для окремих безробітних осіб, але, завдяки твердим контрактам і технічній невідповідності наших робітників, мало що могло зробити для того, щоби перевести наших людей з важкої праці на легшу; справу нових гуртків, яка проходить досить добре, недивлячись на брак коштів у Ген. Ради для розїздів членів Ради в справі легалізації тих гуртків; за 7½ місяців свого існування Союз мав бюджет лише в 5½ тисяч франків, з яких утримувалося секретаря, канцелярію, оплачувано розїзди для організації Громад, поладження непорозумінь між Громадами й роботодавцями, видавано допомоги хорям і безробітним, друковано бюлетені та задоволено ще безліч інших потреб.

В часі дебатів над звітом прийшло до гострого виміну думок між стороницями

старого складу Ген. Ради і опозицією, серед якої знайшлися: ген. Шаповал Мик, ген. Капустянський, член Ген. Ради п. Галяфре та п. п. Романів-Гловацький, Трохимович, Клименко і Батирь.

Опозиція обвинувачувала Ген. Раду в бездіяльності, марнотратстві, апатичності, нездатності, „петлюристстві” і т. д.

Сторонники Ради вказували на фальшивість позиції самої опозиції, обвинувачує з одного боку в „петлюристстві”, а з другого — в аполітичності; вимагає широкої праці, а сама належить до тих організацій, що членських внесків на ту працю не вносять; обвинувачують в бездіяльності, а самі, будучи членами Ради, ніколи не показуються навіть на засідання її; вимагають великих видатків і протестують проти членського внеску з кожного члена Громади на користь Союзу в 5 франків.

Ген. Рада визнає скромність результатів своєї праці, але рішуче протестує проти нелояльних обвинувачень опозиції, проти чисто особистих вигадків, прорахування з засобами і з коротким часом, проти внесення політиканства в Союз противного статуту і волі більшості.

В результаті, всеж 30 голосами висловлюється довіра старому уряду Союзу та виноситься подяка за минулу працю.

По точці — зміна статуту — прийнято лишень кілька другорядного значення додатків до арт. про прийом і виключення членів Союзу, про незаконні передачі представництва не членам даної Громади і лише.

Внесок опозиції про зменшення членського внеску з 5 фр. до 3 на місяць як рівно й внесок докладчика про збільшення терміну уповажень Ген. Ради упав при голосуванні.

В справі скликання Всеємігр. Укр. Зізду доручено Ген. Раді дальше проводити роботу в цьому напрямі.

Доклади з місць кажуть про те, що подекуди в Громадах є кооперативні позичкові каси, ідальні, бібліотеки-читальні, де-неде курси французької мови подекуди працювати не зле, відносини з адміністрацією майже всюди поряд, загалом українців цінять як добрих робітників. Натомість відношення перебувають там москалів та їх організацій надзвичайно злісні; були навіть випадки нападів і побиття наших людей. Трагічним є становище незнання нашими людьми французької мови, що сильно шкодить їм на кожному кроці.

Найголовнішу й найбільшу увагу звертали делегати на хибі організації самого відправлення робітників з Польщі, що ідуть, здебільшого, не знаючи умов і на яких умовах, а іноді по контрактах з дуже великими термінами і в тяжких умовах.

Зізд з приводу цього доручив Ген. Раді звернутися до У. Ц. К. в Польщі в цілях урегулювання тої справи.

От і все про цей Зізд. Залишається ще тільки подати новий склад Ген. Ради. А він такий: М. Шумицький — голова, Ю. Бацуца — скарбник, ген. Ешинський та Іл. Косенко — члени і М. Ковальський — секретар. Всі одержали 35 голосів. В результаті залишився старий склад тільки з заміною п. Галяфре на п. Косенка. Опозиція у виборах участі не брала і на час виборів залишилася саля.

Перед закриттям Зізду забрав слово п. Шумицький, який дякував Зізду за довіру і обіцяну матеріяльну підтримку та прохав цілий Союз не забувати про крім всього ще й духову підтримку, яка одна лише може одухотворити цілу Громаду й довести до значних результатів роботу Союзу.

**Омекур.** І там є наші земляки і не мало, а чоловік до півтори сотні. Працюють важко, як і по других місцях. Зорганізовані в Укр. Громаду, яка, до речі, не входить до Паризького Союзу. Поза працюю проводять потрохи й культурне життя: мають клуб-читальню, передплачують часописи, мають невеличку бібліотеку. Влаштувають сходини, вечірки, а оце недавно влаштували театральну виставу. Ставили нашу славу невмирушу таку стару і завжди нову „Наталку Полтавку“. Провінціональні французи, які безперечно ніколи й не чували про наше існування, як окремого народу, вельми були зацікавлені „екзотичною“ песою, тим більше, що чисто народних оригінальних пес французький театр має дуже й дуже небагато. Вражіння від вистави в усіх присутніх залишилось саме найліпше. Участь у виставі взяли, під проводом п. Василенка, земляки наші: пані Завадська і Прозорова та пані Іванищенко, Кузь і Ракочі.

### З ЧЕХІІ.

**Громком.** Прийшла вістка про ліквідування в Празі Українського Громадського Комітету чи, як його там називали, „Громкому“.

Перед нами два джерела, що доводять про це: „Нова Україна“ за червень-липень і „Український Вістник“ за жовтень. Перше — орган вчорашніх можливо-владців покійного Громкому, друге — ворогів його.

Отже, уявити собі цілком ясно й безомилково дійсну причину ставшогося факту по цим, протирічаючим одно другому, джерелам досить трудно. Зачекаємо на чийсь сторонній об'єктивний голос в тій справі.

Так вже судилося, що на сьогодні ще одною національною організацією стало менше.

Та як би там не було, щоб там не винуватий був в ліквідації Громкому і як би там не урядували пані „диктатори“ його — добре чи зле, всеж дещо по собі лишив отой Громком, чого, очевидно, не забудуть ті сотки, а то й тисячі молоді нашої, що опинившись на вигнанні, знайшла собі й притулок з кавалком хліба, й можливість зробити те, чого не дало зробити у свій час лихоліття на Батьківщині — дозчитися.

Тим дещо є: Українська Господарська Академія, Український Педагогічний Інститут, Матуральні Курси, Реальна Гімназія, та цілий ряд фахових Курсів, що дали змогу нашому козакові й простолюдинові набути фах і, через нього, мати кусень хліба на чужині.

Крім того організував Громком Український Громадський Видавничий Фонд, підтримував різні українські культурні установи і організації, як от — мистецька студія, музичне Т-во, публична бібліотека, національний архив-музей. Останнім начинанням Громкому є організація науково-дослідницької установи — Українського Інституту Громадознавства.

7 липня ц. р. минуло рівно чотири роки існування й діяльності Громкому, який-то день було вшановано вже не многолюдним урочистим традиційним засіданням Комітету й гучним бенкетом, з палкими промовами, а інтимними сходинами частини членів його.

А хутко за цим надійшло від Міністерства Ч. С. Р. оповіщення про остаточну ліквідацію Громкому.

**Реальна Гімназія.** В свій час зі Щепіорнського табору в Польщі відбула до Праги Пластунська Школа (бойскавти). Довго

в тій школі не могли налагодити нормальних навчань, аж ось при Українському Педагогічному Інституті відкрито Українську Реальну Реформовану Гімназію (тип чеської гімназії, програм якої наближається до бувш. російської реальної школи). При гімназії мається інтернат. До гімназії і в інтернат приймаються і дівчатка. Прийом до клас I, III і V продовжується ще й досі. Діти дійсно убогих батьків будуть на повному удержуванні. Норми, по яким прийматимуть дітей, такі: щодо віку — до I кл. у віці 9-10 років, до III кл. біля 12 рок. а до V кл. приблизно 13-15 рок; щодо підготовки — до I кл. не вимагається великої підготовки, до клас III і особливо V вже мусить бути певна, відповідна підготовка, бо гімназія ця, що одержує права чеських середніх шкіл, підлягає всім вимогам закону, які ставляться до тих шкіл. Діти, що переросли, а є здібні до науки, можуть бути згодом також приміщені до гімназії.

При гімназії маютьься ще дві групи бувших матуральних курсів, що за 1 і 2 роки мають випустити матуристів-реалістів, тоб то з курсу реальних шкіл. До цих двох груп також можуть бути прийняті особи обох полів у віці до 20 років, але таких осіб зараз ще не мається змоги примістити до інтернату.

Прохання про прийняття дітей направляти до директора гімназії на адресу: Прага, Сміхов, Малатова ул. ч. 19.

В проханнях треба подавати такі відомости: 1) імя та прізвище дитини, 2) дату народження її, 3) імя батька і хто він є, 4) відкиля походить (село чи місто), 5) матеріяльний стан і 6) степень підготовки дітей до відповідної класи.

**Ще оден Всеукр.  
Емігр. Зїзд.**

Перед нами нова газета „Голос України“, що видається п. п. Грейнюком Богдаком та Буликом Михайлом в Оломунці.

З неї довідуємось про розпочату акцію по скликанню там же, в Оломунці також... Всеукраїнського Емігрантського Зїзду. Скликають його такі особи: Хомяк, Мелешко, Луцик, Булик, Білецький, Шахинський, Івахів та Бунчук.

**Ювілей проф.  
Ейхельмана.**

В біжучому 1925 році сповняється 50 літ самостійної наукової діяльності проф. Українського Вільного Університету в Празі Оттона Ейхельмана.

Професура і студентство Українського Вільного Університету, Української Господарської Академії і Українського Педагогічного Інституту, як рівно й все свідоме організоване громадянство українське на Чехах готується до урочистого святкування 50-літнього ювілею свого любимого товариша, учителя і громадянина.

День ювілею ще не визначено. Завчасні привітання шановному ювілятов направляти на адресу: Чехословація, Прага II, Штепанська 47.

## В НІМЕЧЧИНІ.

Пише нам оден наш славний громадський діяч, що йому довелося балакати з одним чужинцем, який, до речі, дуже широко й добре поінформований в українських справах, пожалуй, ліпше ніж 70 відсотків нашої політичної еміграції. Він, отой чужинець, добре знає не тільки історію останніх революційних років, але й Українську історію за старих часів.

Так отой чужинець розповідав нашому землякові найбільше про еміграцію українську в Німеччині. Він ділить її (активну її частину) на три грудя і ось що каже про них:

Група гетьмана Скоропадського має звязки переважно в юнкерських колах і, почасти, в урядових; група ця не числена.

Група диктатора Петрушевича займається головним чином публіцистичною пропагандою; на цьому полі працює багато, вперто й не без успіху.

Група Коновальця, б. командира Січового Корпусу, користується великою повагою та широкими зв'язками серед військових кол; ця група велику увагу звертає на військове виховання своїх членів.

Великої активності жадна з цих груп не виявляє.

Далі земляк нам пише: — „чужинець той не згадав, а ми забули у нього спитати ще про групу Полтавця-Острияниці, який в свій час видавав листок під назвою „Укр. Козак“ та займався самореклямою, виставляючи себе в кандидати коли не на гетьмана, то, бодай, на диктатора України.

Ідея організації Укр. Нац. Козачого Т-ва попала в погані руки і з неї нічого не вийшло, в той час, як сама по собі ідея не погана. А історичний романтизм старі козаччини дуже добре надається для патріотичного та військово-організаційного використання“.

---

## ВІДОМОСТИ

### з України й про Україну.

19 минулого жовтня повернув з поїдки на Радянську Україну посол Приступа. Він поділився своїми вражіннями з представником редакції Львівського „Діла“ та дав свою згоду на їх опублікування.

Чотири дні підряд ділилось з читачами своїми „Діло“ тими вражіннями.

З приводу однобокості тих вражінь маємо доповнити їх ще й тими інформаціями, тими словами, слізьми гіркими і кровю писаними, що продераяться до нас крізь замкнені кордони, крізь всякі там цензури, череззвичайки і інші страхиття і перепони.

Інформації ті ось які: [Листи друкуємо не міняючи правопису].

Лист з Поділля.

... „Ляля ходить до школи, але як би я мала гроші, то не посилалаб, а вчилаб у дома, бо там всьому вчать, та знання ніякого, крім комунізму, інтернаціоналізму, пролетаризму і таке інше. І в читанні, і у віршах, і в арихметиці — все одво і теж; а прийдеться — простого складання не буде вміти. Взаялися тепер вчити по комплексному методу. Ні підготовки до цього не мають, ні знання і тільки калічать дітей. Розпушта така, що страшно. І така мерзота кругом. Повилазила правити всяка непотріб, хамство. Все це повдягалося на останній шик, рисаками розвіздає; живки їх туплі золотом розшивають. А справжній робітник без сорочки ходить. Як дядько оден казав: „Коротка моя розмова: закрутили нас, закрутили“...—... „На фабриці переробка, а на мені сорочки нема“... Налоги — не налоги, а просто здирство. М'я за свою хатину, то вже кожуха продали, щоб оплатити. Ні зарібку, ні роботи не має ніякої. Просто розпач бере — маєш руки, ноги, голову, а не маєш де заробити, просто хоч гола ходи. На словах — пролетаризм, а на ділі — буржуїзм такий як і був; на словах українізація, а на ділі москалізація

така, як і була за царських часів. Школа українська, а з бібліотеки забрали всі українські книжки; на їх місця мають видавати українських письменників в своїй переробці. Шевченка так крять на свій лад, що скоро і не видно буде, що то Шевченко. Як там в горі — не знаю, але у нас на провінції по установах тільки чується московська мова, бо сидять все москалі. Це такий інтернаціоналізм московський! Візьмеш газету в руки, то просто нудить від неї. Ні звідки свіжого повітря, просто яєсь засмерділе болото. Так, ще боротьба довга буде!..

Ліда туг близько учителює, за 18 карбованців платні працює як віл. Працівників і урядовців скорочують до мінімуму, а на того, що лишать, накладають роботи вкще міри і роби, а то викинуть — йди собі на всі чотири сторони, хоч бери палюгу та на велику дорогу. Дають часом „пособіє“ 3-5 карб. на місяць, а фунт хліба 7 копійок,—а коли ще є діти, то зовсім гарно жити!..

Може цей лист й не дійде до тебе, а як і дійде, то в цім дусі не відповідай, бо до „чеки“ нас засадиш, як перехватять. Присилати від вас сюди ніякої книжки не можна, бо в нас будується „новий кобут“ під редакцією Комуністів з обжорного ринку та ерусалимських дворян,—то така у нас зараз і література.

О—ки там де й були, тільки живуть в полі, бо хати у всіх священників повідбирали. Бідують страшенно.

Саша З. оженився і учителював в С., але взяв шлюб у церкві, дізналися і викинули з посади“...

Листи з Київa.

... „Синочок дуже розвинений, ходить в дитячий садок. Садок платний—досить дорого обходиться, але дитина дуже розвивається, знає багато пісень, віршів. Та біда, що там є діти і старші від нього (по 6 літ, а йому 4-й), то вони понаучували і таких пісень, яких би не слід і дорослим знати, як от: „Долой, долой монахов, равінов і попов, ми на небо взберьомся, розгонім всех Богов“. Взагалі, всі пісні нового напрямку такі, але інакше не можна“...

... „А для дитини може й ліпше, що вона там (за кордоном) буде вчитися, а не тут, де всяка мораль пригнічується, придушється, а порок захоплюється, де розбрат, злодійство, грабїж доходять до культу. В Києві є зареєстровано 800 малолітніх дівчат, у віці 12-14 років, що готуються стати матерями. На запрос до вищої інстанції що ребити, відповіджено: „оградїть особим вніманієм как роженіц, так і рождаємих для увеліченїя рядов славних Комсомольцев“. Ось яка у нас мораль!..

Лист з Харкова.

... „Волею судеб ми вже в Харкові, теперешій столиці України. Насилу вибїгали квартиру, але яку! Дім одноповерховий, низенький, вікна при самій землі; в ньому дві кімнатки, одна більша й друга малесенька, а в нїй плитка, яка заміняє кухню. І за це треба дати згорі за цілий рік аж 340 карб. І то ще кажуть люде, що не зле трапилось, а то містяться по 6 душ в одній кімнатці, бо Харків страшно перегружений, народу така сила, такий водоворот, що страх. А крадіжи та грабунки теж такі, що аж жах бере“...

Лист з Бердичова

... „Тепер про школи. Є у нас тут 10 російських (в рос. мові) шкіл, з них буцїм-то тільки дві мають залишити, а решту безповоротно і невідкладно вирішили перевести на жидівські (а не на українські — прим. редакції)“...



... „Не знати, що буде з нашою школою: чи буде вона жидівською, чи російською. Пекже життя шляхом опроса анкетами“...

... „Дві самі більші школи, в яких велось навчання на російській мові, переводять зараз на мову жидівську. Російська школа буде тільки одна“...

... „Євреїзація шкіл у нас вже переведена“...

### Лист з Катериносла- вщини.

Під наголовком „Цензурний лист“ „Новий час“ надрукував таке: „Цими днями одним з укр. емігрантів у Болгарії отримано листа від його дружини,

вчительки з Катеринослащини. Цей звичайнісенький лист, після отриманих нами пояснень, має зовсім незвичайний зміст. Аби він був цілком зрозумілим, подаємо пояснення та стислі характеристики тих осіб, які фігурують в зазначеному листі:

1) Трохим — б. волосний писар, червоноармієць, розстріляний в 1919 р. як чехіст. Очевидно Трохим має символізувати ГПУ (чека або чревычайка).

2) Гаращук — відомий в околиці конокрад. При царському режимі був засуджений до вічної тяжкої в'язниці (каторги)

3) Дядько Пилип — родич авторки листа. Жив у Таврії, в 1921 році помер від голоду.

4) Микола та Юхим — двоє односельчан авторки листа. Обидва вони повернулися до дому по амністії з Польщі.

5) Степан — брат Миколи, розстріляний більшовиками ще в осені 1921 року.

Тепер подаємо витяги з листа, ось вони:

... „Не гнівайся на нас за те, що ми так затрималися з відповіддю. Не ми цьому винні, а твій хресний батько Трохим, який отримавши твого листа передав його нам майже через два місяці. Він дивується що ти й досі сидиш за кордоном... Навіть трохи нагримав... Чудна людина отой Трохим — не проходить дня, щоби він не полаявся з ним, а то й до бійки доходить. В останній час він здорово запив. Люде кажуть, що навіть почав злодійкувати... Але це тільки так язиками плешуть, бо по натурі він добра людина. Наколи-би це була правда, то він не товаришував-би з Гаращуком. Гаращук ти, певно, памятаєш—це старший син Мотрі. Він вже другий рік вдома і головує нині у Виконавчому Комітеті волості...

Життя у нас входить в норму й стає ліпшим. Хвалити Бога ми вже не бідніші від дядька Пилипа. Тому присилати нам нічого не треба.

Ти ремствуєш на нас і поприкаєш за те, що ми тебе забули й нічого не пишемо про своє життя. Але як би ти міг заглянути в мою душу, то таких би слів н-коле не написав... Та я не сердюсь на тебе... Колись порухеємось... З трьох листів, про які ти згадуєш, ми отримали тільки два останніх. Третій, мабуть, в дорозі...

Чому ти так обережно, мов боїшся, запитуєш — чи можеш ти повернутися до дому... Чи не переслідуватимуть тебе за те, що ти емігрував.

Микола та Юхим давно вже амніструвалися й живуть вдома. Один з них (Микола) господарює зі своїм братом Степаном, а другий Юхим поїхав до міста на заробітки.

Отже бачиш, мій любий, другі не питають, а ти... Гадаю, що після цього ти з'ястимеш, що тобі треба робити і не будеш більше вагатися...

Емігрант, який передав нам цього листа, просив його опублікувати, яко пересторогу для емігрантів, які мусять знати, що за листуванням зі закордоном Г.П.У. уважно слідкує, листи затримує, а де-які й зовсім не віддає, підшиваючи

їх мабуть, до невиконаних справ; що амністія є облудою, яка кінчається розстрілом, або висилкою на заробітки; що нарід страшенно зубожів і перед кожним на Україні стоїть страшна примара голодної смерті...

Для більшости емігрантів все це, звичайно, не новина.

І лист цей цікавий не тільки цим.

Головна його цікавість полягає в тому, що він може служити клясичним зразком того, як можна обійти навіть большевицьку цензуру і написати самою цензурною мовою про те, про що в совдепії не тільки говорити, але й думати не дозволено...

В одному з попередніх наших „Бюлетенів“, пише „Українтаг“, ми друкували цілу низку витягів з тих листів, які отримано нашими емігрантами тут в Румунії. В тих листах про це ж саме писалось в цілком одвертій формі.

Чим же пояснити таку одвертість: чи не зменшенням терору та чи не скріпленням совітського режиму, який через це менш уважно слідкує за листуванням? Ні, не цим. Лист вчительки дає нам повний малюнок життя на Україні...

Одвертість листів пояснюється тим, що життя під окупацією большевиків набрало таких жадливих форм, при яких зник всякий страх перед смертю. Вмерти стало щастям, жити — пекельною мукою.

**Юрко Тютюнник.** Знов повстає! Лишень на цей раз... в „Пролеткіно“!

Після інформацій посла Приступи, що недавно повернув до Варшави з подорсжі по „Ксмуністичному раю“ на Великій Україні, Юрко Тютюнник працює в „Пролеткіно“. Готує до висвітлення агітаційний фото-фільм в 1000 кілометрів на тему: „Повстання проти Скоропадського та червоних москалів“. Ролю Отамана повстанців Тютюнника виконує сам особисто Юрко Тютюнник.

Де що не зрозуміло нам з цього „фото-фільму“. Чи це є верх цинізма з боку червоних катів, що навіть в такий ганебний спосіб глумляться над людиною; аж доки остаточно її не використають та не знищать? Чи це є нестримана жадоба слави, якої-будь слави екзальтованої особи Отамана повстанців Юрка Тютюнника? Чи тут федерують перше з другим?! В кожному разі не бажали б ми нікому з наших земляків подібної трагікомічної слави!

**Археологічна  
нахідка в Київі.**

На подвіррю Св. Софії в Київі при археологічних розкопках натрапили на широкі апартаменти з численними входами й виходами. Посеред кількох кімнат відкрито ідальню Гетьмана Івана Мазепи з початку XVIII століття. В ідальні найдено нерушені, хоча й стружнявілі, столи та крісла. На столах золотий посуд. Археологи кажуть, що Гетьман Мазепа мусів бувати в цій ідальні ще перед боем під Полтавою в 1709 році бо виглядає, начеб усе там покинено в поспіху. З того часу до тепер, оце по 216 роках від Полтавської битви, ніхто не знав про ті підземні покої Великого Гетьмана України.

Хто зна, які ще несподіванки й цінности хороняться в нетрах подвірря Св. Софії й Золотоверхого Київа!

† **Самійленко.**

12 серпня 6. р. у Боярці біля Києва помер на 61 році життя наш славний письменник Володимир Самійленко. Покійний враз з родиною був з нами на еміграції, де сильно бідував. В 1924 р. повернувся на Україну, де виедовзі й склав свої старечі кістки.

## Від Президії Ради Обеднання.

На підставі арт. 10 „Умови“ про заснування „Обеднання Укр. Емігр. Організації в Каліші й його Околицях“ останнє з днем 25 серпня завішено в своїй діяльності, а з днем 30 вересня закінчено остаточно ліквідацію його. На підставі останнього протоколу лишок грошей в сумі 12 зл. 75 гр. і решта речей, що залишилися від розподілу, яко запасовий фонд Президії, — Передано Управі Укр. Т-ва Допом. Емігрантам з України та їх родинам в Каліші.

Все листування Ради Обеднання, зібране у восьми нумерованих теках, має бути передане до одного з національних укр. архівів.

Піаписні листи, як рівно й зібрані по ним офіри, належить направляти на адресу Укр. Т ва Доп. Емігр. з України в Каліші — Гурна № 15 м. 5, якому одному передано право збору тих листів і складення справоздання по них.

Заповіджена в попередньому бюлетені Комісія для остаточного обрєвізування відвітності Обеднання, з незалежних від Ради Обеднання причин, не відбулась, чому подається дальший грошовий звіт скарбниці Обеднання за час від 1 липня й по день остаточної ліквідації його — 30 вересня 1925 р.

### П Р И Б У Т О К :

На 1 липня залишалось злотих	34.05
Поступило:	
Від п. Стефана Савуля пожерт.	5.00
Повернено зворотних позик	37.00
Від Т-ва Допомоги Емігрантам з України в Каліші квартиної платні за помешкання в Д. Е.	109.61
Від Високопреосвященного Епископа Поліського пожертви	20.00
Від п. Кориньовського збірки по підписному листу ч. 6 і 10	26.00
Від п. Рожка збірки по підп. листу ч. 33 і 34	9.50
Від інж. Вітковського збірки по підписному лист. ч. 318 і 19	20.00
Від п. Георгієвського збірки по підписному листу ч. 22	10.00
Від п. Стечишина збірки по підписному листу ч. 2/430	10.00
Від п. Сороки збірки по підп. листу ч. 312	5.00
<hr/>	
Разом злотих	286.16

### В И Д А Т О К :

За надрукування бюлетеня	42.20
Розсилка бюлетеня	10.16
Арендної платні за помешкання під Дім Емігр.	100.00
Господарські видатки	13.24
Канцелярські і поштові видат.	10.61
Витрати на адміністрацію	29.00
Витрати п. Кориньовським на розізди при зборі пожертв	26.00
Допомога харчами з ідальні при Домі Емігранта	21.20
Видано допомоги козакові Андрію Лукину	4.00
Видано позик	7.00
Виглачено за сальо для загальних зборів	10.00
Передано Т-ву Допомоги Емігрантам залишені яко остаток на день ліквідації Обеднання	12.75
<hr/>	
Разом злотих	286.16

1 листопада 1625 р.

Закінчуючи працю в Обеднанні Президія його рахує для себе за приймний обов'язок висловити сердешну подяку активному членові нашої колонії п. Стечишину Миколі за зібрані ним речі і 89 злотих на пекучі потреби нашої тут еміграції, як рівно й всім тим шановним п.п. жертводавцям, що відгукнулись на його заклик.

## ЗВІТ ч. 2

### Комітета по збору засобів на кліматичне лікування жінки-лікаря Христини Сушко з 31.VII. по 21.XI, 25 р.

На протязі всього часу діяльності Комітета поступило збірки по 15 листам, відповіло 5 адресатів, а від 34 відповіді не одержано.

За цей час було надіслано п.п. адресатам і жертводавцям інформації про стан здоровля хорої і закликалося приспшити с допомогою, аби уникнути перерви в лікуванню.

До каси Комітета вступило по підп. листам:

ч. 11 (збірка п. Пастернацького)	10.00
ч. 12 (від Преосв. Архієп, Теодоровича)	50.00
ч. 19 (збірка п. інж. Вітковського)	10.00
ч. 31 (збірка Д-ра Гомерського)	7.00
ч. 51 (Упр. Спільки Військ. Інв.)	34.90
Відсоток на капітал від часу збірки до надсилки хорій	103.30
Від п. Якубова	13.00
Від НМ через п. Бочдирева	3.00
Виручено від продажу 2 малюн 23.00	
Транспорт з попер. звіту	412.34
<b>Разом злотих</b>	<b>617.14</b>
	і 50 дол.

3 них звидатковано:	
На поштові видатки	8.33
На стемпльові оплати	5.56
3 подорожі в справі виклопання хорій дозволу на пересилку грошей хорій	24.50
<b>Разом</b>	<b>38.39</b>

Вислано хорій:

9.VII. через банк гандльовий в Каліші 100 дол. або	523.50
14.X безпосередньо 50 дол.	

Лишається: грішми 55 зл. 25-гр.  
8 малюнків  
1 сервета

Не одержано від підписавших малюнків (по підп. лист. ч. 1) 18 малюнків.

24.VII. після 5-річного параліжу ніг, по 3-х місячному радіо й рентгенцілюванню під благословенним небом Італії, хора пані Сушко віднайшла знов силу в ногах і почала ходити без жадних куль.

Сталося чудо... Так кваліфікували це видуження італійські, хапливі до сензації газети, подаючи вістку про це цілому світові, мішаючи до купи правду з вимислом.

Перебуваючи в Італії в тяжких фінансових умовах хора, за браком грошей, не закінчила потрібного курсу лікування та поспішила до дому через Прагу, де тимчасом замешкала її родина.

Тут, в скорому часі виявилась передчасність закінчення лікування. Майже атрофовані після 5-річної бездіяльності ткані й суглави не витримали непосильного напруження. Почалися запалення суглавів, а потім, чи то в наслідок невідповідного клімату, чи морального потрясення, відновивсь кровоток.

По вирокі місцевих лікарів дальше перебування по-за Італією може споводувати новий пораліж, вже безповоротний.

Зважаючи на це хору знова відправлено до Італії, щоб перебула там, бодай, зимовий період. Відправлено без жадних коштів, бо висланими Комітетом грішми сплачено борги за життя та лікування на Чехах; на випозичені гроші набули проїзний білет.

Не останньою причиною до погіршення стану здоровля хорої були і ті нер-

вові переживання, які винесла хора від різних добродійців, що на сторінках преси ковирилися в її інтимному житті, закидали їй національну зраду, базуючись лишень на даних газетярської сенсації.

Розпочинаючи свою працю Комітет наш виходив з наступних засад:

Кожна Держава забезпечує своїх оборонців, що потерали в наслідок війни, яких би вони поглядів, переконань і релігій не були. В націях, втративших свою Державу, обов'язки ці щодо жертв війни повинно перебрати на себе суспільство.

І чим воно більше виховане в державницькій ідеології, тим ретельніш ставиться до цих обов'язків, тим більш організація допомогова суспільства наближається до державної як своїми засадами, так і виглядами.

На великий жаль, з наведених в горі даних видно, що лише частина адресатів відгукнулась на звернення Комітета, зрозумівши свій обов'язок; частинка — лише повідомила про одержання, а велика більшість навіть не відповіла.

Висловлюючи щирю подяку Високоповажаним п.п. Жертводавцям „Комітет по збору засобів на лікування жінки-лікаря Хр. Сушко“ з особливим признанням — підкреслює заслуги в цій акції:

1) Укр. Центр. Комітета у Варшаві, що кілька разів своїми клопотаннями спричинився до одержання хорю т. зв. інвалідської залічки, яку вона, не знаючи про це на терені Польщі, була б позбавлена права одержати.

2) Високопресвященного Архієпископа Іоана Теодоровича, Голови Укр. Автокефальної церкви в Америці й Канаді, щедра пожертва котрого дала можливість хорій існувати й лікуватися на Чехах протягом цілого місяця.

Одночасно Комітет складає свою найсердечнішу подяку свідомому суспільству за ту моральну втіху, що він відчув, досягнувши поставленої мети. Сталося чудом!... Прозеренно до життя зі стану півтрупа людину, активного борця за нашу національну справу і жертву цієї боротьби. Яскравий доказ тому, що дружним, скерованим до однієї мети, зусиллям ми, українці, не гірше від інших, можемо творити чудеса.

Лишень треба хотіти й діяти. На жаль, Комітет констатує, що йому не вдалося досягнути в повній мірі своє задання: поставити цілковито на ноги жору пані Хр. Сушко. Комітет просить нижчезазначених осіб повернути надіслані їм підписні листи, бо ж як не було змоги дотепер перевести збірку, то певно не поведеться її зробити й в майбутньому:

В КРАЮ: П.П. Гладкий, Галаневич, Ковпаненко, п. о. Базюк Д-р Хоминський, Д-р Бірецький, проф. Загайкевич, пані Литвинювичова, о. Д-р Пеліх, п. Сагайдачний, п. Шалінський, Д-р Коломієць, Д-р Гіліцінський, Д-р Герета, Д-р Лисий, п. Редька, відділи Краєвого Союзу госп. спілок в Коломії і Стрию, п. о. Абрамович, п. Лудький, п.о. Барварін, Д-р Дмитріюк.

ЗА ГОРДОНОМ: П-ні Токаржевська, Українська Жіноча Громада в Нью-Йорку, рел. „Січові Вісті“, п.о. Білон, п. Гудвіл, п.о. Кузьм. п. Кіндрат, „Об'єднання“, „Провидіння“, „Укр. Національне Товариство“ — (Америка, Філадельфія).  
Голова Н. Квітка. Старший А. Вовк. Секретар В. Змієнко.

### Подяка.

Хвальному Комітетові і всім, всім, що мене рятували, побіждаючи з братньою поліцією в мою недугу! (100 відсотковий воєн. інвалід), — на цьому місці від щирого серця дякую! Не умію словами крабно дякувати — прошу прости. З новою і правдивою пошаною.

Сушко Христина, Сан. пор. VI Січ. Стр. Дів.

В огляді про життя нашої еміграції в цьому бюлетені ми подали відомості й про інвалідську організацію. За цих кілька днів зайшли в ній нові події, які самі за себе кажуть. До редакції бюлетеня нашого надійшло прохання про вміщення двох документів, з яких ясні стануть оті нові події. Ось вони:

До Управи Т-ва Допомоги Емігр. з України в Каліші. Надсилаючи при цьому повідомлення У. Ц. К-ту про завішення в чинностях голови Центр. Пр-ня В.С.В.І. та оповістку про скликання делегатів надзвичайного інвалідського зїзду, Комітет по скликанню зїзду просить надрукувати їх в своїйму бюлетені, а також, по скільки буде можливо, розповсюдити їх між інвалідами.

За Голову К-та Здоренко. Секретар Р. Шевчук.

### Повідомлення.

До Українського Центрального Комітету вступили відомості від працівників мебле-кошикарської майстерні, а рівно ж акти ревізійної Комісії сотн. Здоренка, з висновком комісії, що свідчать: а) про небезпеку розтрати решти інвалідського майна, здобутого на гроші, внаслідок Польським Урядом за відповідальністю Укр. Центр. Комітету, б) про анархію і ненормальні стосунки у В.С.В.І. в) що голова Правління В.С.В.І. не допустив до ревізії діловодства і каси Центрального Правління.

Тому Укр. Центр. Комітет вирішив голову Центр. Правління В.С.В.І. завісити в його чинностях, а все інвалідське майно, діловодство, касу В. С. В. І. передати тимчасовому Комітетові під головуванням генер. Базільського.

Комітет складається з наступних осіб: полк. Лисогора, підп. Крамаревського, сотн. Здоренка, пор. Колесника і уряд. Шевчука.

Завдання Комітету є: 1) в найкоршім часі скликати інвалідський зїзд для обрання нового Центр. Правління В.С.В.І. 2) перебрати для схоронення все майно і касу Центр. Правління, 3) допустити для дальшої праці ревізійну комісію сотн. Здоренка.

За Голову У. Ц. К-ту. В. Сальський, Ген.-Хор.

### Оповістка.

Згідно розпорядження Укр. Центр. Комітету у Варшаві від 15.XI.1925 р. має відбутися надзвичайний інвалідський зїзд делегатів В.С.В.І. Делегати вибираються на зїзд від 3-х кваліфікованих інвалідів оден, які мусять мати при собі уповаження остатніх двох ними ж підписане і підписи їх засвідчені з прикладенням печатки одної з Установ Українських або Панства Польського.

Зїзд відбудеться 19 і 20 грудня 1925 року, згідно § § 14, 15 і 20 статуту В.С.В.І. в Каліші (Укр. Станція, Клуб Інваліда), з таким програмом:

1-й ДЕНЬ:

- 1) відкриття зїзду, 2) вибори мандатної Комісії, 3) вибори президії зїзду,
- 4) доклад голови тимчасового Комітету, 5) доклад голови ревізійної комісії по перевірці матеріяльного стану організації В.С.В.І. 6) доклади з місць делегатів,
- 7) коштормс.

2-й ДЕНЬ:

8) вибори членів Центр. Правління, 9) вибори Ревізійної Комісії, 10) вибори Головного Колегіяльного Суду, 11) біжучі справи, 12) закриття зїзду.

Початок о 10 години. Вразі не прибуття на назначену годину кворума, назначається зїзд на 16 годину, який відбудеться в тойже день при всякій кількості прибувщих делегатів (Статут § 18).

Комітет.

ХВ. РЕДАКЦІЯМ „ТРИЗУБ“ і „ГРОМАДА“. Редакція бюлетеня нашого приносить щиросердешну подяку за надсилку Ваших поважаних органів й з охотою пристає на ласкаву пропозицію Вашу щодо обміну, як то є в літературних звичаях. Одночасно висилається на адресу Хв. Редакцій по повному комплекту наших бюлетенів.

АРХИВ-МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ. Дирекція музею, до якої належить і б. Командуючий Українською Армією генерал-поручник Омелянович-Павленко, просить старшину армії і саїдоме громадянство надсилати до музею, на адресу: Чехословація, Прага, ул. Штепанська 49/II всякі історичні документи й памятки, які стосуються часів нашого визвольного руху й знаходяться з будь-яких причин у окремих осіб нашої еміграції.

УКРАЇНСЬКА КООПЕРАТИВА у ВАРШАВІ. Надійшло завідомлення від Управи нової нашої емігрантської організації — Української Кооперативи у Варшаві [в скороченю: Укоп], що нею переводяться торговельно-комісові операції, посередничасться в ріжних торговельних та промислових фірмах, залагоджується справи в установах урядових та приватних, дається всілякі правні поради, залагоджується справи податкові, реклямації колейові та митні і инше.

До складу Надзірної Ради „Укопа“ входять: П.п. Павлин Руткевич, Петро Певний, Гнат Красножон, Микола Багриновський, Олександр Виговський, Яків Горшківський та Гарасим Драченко.

До Управи „Укопа“: Пп. Петро Білівський Василь'Приходько і Павло Куковський та їх заступники Пп. Яків Фартушний та Олександр Вишнівський.

Адреса Управи „Укопа“: Варшава, Длуга 29, тел. 517-26.

ЛИСТІВКИ УКР. ВОЕННО-ІСТОР. Т-ВА. Управа Укр. В.-Істор. Т-ва випустила першу серію листівок зі знімками: 1-2) памятник на цвинтарі інтернованих в Щепіорні, на якому читаємо — „Тим, що вмерли, але не зрадили України. Українська Армія 1923“, і з другого боку: в польській мові — „Bohaterom walki o niepodległość Ukrainy. Armia Ukrainśka, та в мові латинській: „Pro Ukrainae libertate mortuis. MCMXXIII“; 3) церкви св. Покрови в таборі інтернованих Щепіорно 1921-1924 р.р. Продаються листівки по 50 грошів за штуку. Прибуток призначено на фонд упорядкування памятників поляглим за волю України. Набувати можна у скарбника Т-ва — Калш, Гурна 15, 5.

РЕЕСТРАЦІЯ. Нагадується членам Калішської укр. емігрантської колонії, що вони мусять що квартал [що трімєсяці] предявляти до реєстрації в Старостві, кімната ч. 29 свої карти азилю чи карти побуту. Неставлення на реєстрацію потягне за собою кару.

**ПОШУКУЮЧИМ ПРАЦЮ.** Членів калішської емігрантської коловії, які бажали б дістати будь-яку службу чи часову працю, просяться подати до Бюро Праці при Управі Т-ва Допомоги Емігрантам заяву, в якій зазначити: 1) імя та прізвище, 2) рік народження, 3) фах або з яким фахом чи якою працюю ознайомлений та яку посаду бажає мати або до якої роботи хотів би стати.

**„КОЛЮЧКИ“.** В самому скорому часі зачне знову виходити популярний в свій час серед української еміграції сат.-гумористичний ілюстрований журнал „Колючки“.

Нас просять довести до широкого відому, що з приводу того, що на початках „Колючки“ виходитимуть в строго обмеженій кількості екземплярів, бажанці одержувати їх волітимуть зголосити про це, тим часом, на адресу редакції нашого бюлетеня.

**ГЛЯДАЮТЬ СВОЇХ.** Хто знає будь-що про місце перебування чи судьбу Андрія Лавриненка, бувш. адютанта штаба Запорозької дивізії, за час командування нею отамана Натієва, в складі якої в 1919 р. вийшов з Ольвіополя в напрямку на Галичину, — ласкаво просяться повідомити або редакцію бюлетеня — Kalisz, Górna 15, 5, або брата резшукуемого — Monsieur Leonoff pour Alexandre Lavrinenko, 21 rue St. Clond, Bilancourt Seine, Paris.



## БІБЛІОГРАФІЯ.

**„Хліборобська Україна“** кн. V, рік 1924-1925. Відень. Вид. Укр. Союзу Хліборобів Державників. Набувати можна як цю останню книжку, так і взагалі всі видання. Укр. Союзу Хлібор.-Держ. в більших українських книгарнях.

**„Нова Україна“**, місячник письменства, мистецтва, науки і громадського життя під редакцією М. Галагана, Н. Григорива й М. Шаповала, кн. I (травень) і II (червень-липень) 1925 р. Прага. Набувати можна: Чехословаччина, Praha Vrsovice, Šatnova 6. 665. Там же редація.

**„Тризуб“**, тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, виходить що неділі у Парижі при участі видатних літературних сил під загальною редакцією Вячеслава Прокоповича ч. 1, 2, 3 і 4. Ціна на місяць 4 зл., окремого числа 1 зл. Поштова адреса редакції: „Le Trident“, Boite post. № 15. Paris XIII.

**„Український Вістник“**, орган незалежної республікансько-демократичної думки, збірник II за жовтень 1925 р. Виходить неперіодично. Прага-Подєбради.

**„Вісти в Річипосполитій Польській“**, ч. 4 серпень 1925 р. 160 стор. Адреса: Warszawa, Dluga 29, Hotel Polaki № 12.

**„Бюлетень Українського Телеграфного Агенства (Українтаг)“**. Ч.ч. 11, 12 і 13 містять в собі головним чином справозданія з останньої 3-ої Конференції Укр. Еміграції в Румунії. Ціна за примірник 20 левів (50 грошів). Адреса: Румунія, Bukurești. Delea-Veche 7, Дм. Геродот.

**„Студентський Вістник“** за вересень-жовтень ч. 9-10. Прага.

**„Звіт про діяльність Львівської Філії Укр. Т-ва Допомоги Емігрантам в Україні та їх родинам“** за місяці серпень, вересень і жовтень.



„Світ“, ілюстрований журнал, виходить кожного 1 і 15 дня в місяці. ч. 13, Львів.  
Ціна примірника 1 зл.

„Український філятеліст“, місячник, під редакцією Д-ра Івана Туріна, ч. 9-10,  
1925 р. Ціна на рік 6 зл., окреме число 60 грошів. Набувати: Відень, XVIII, Gerstho-  
ferstrasse 138/8.

„Літопис Української Революції“ Ол. Доценка. Вийшло дві книжки, третю кін-  
чається друком; набувати: „Гарнів, Липови 25 у автора.

„Табор“ воєнно-науковий журнал, ч. 2. Набувати — Каліш, пошт. скр. ч. 61.

„MUZYKA“, miesięcznik pod redakcją Mateusza Glińskiego. № 10 (paź-  
dziernikowy). Numer zawiera 60 stronc, 25 ilustracyj i kosztuje z dodatkiem  
nutowym zł. 1.50. Adres Redakcji i Administracji: Warszawa, Kapucyńska 13.

„Дідусь“ Ол. Терлецького — ліричне оповідання (у віршах), 85 стор., зміст істо-  
ричний з 40 років мин. століття, в гарній окладянці і з портретом автора, ціна 2 зл.

„Можливости й Конечности“ (моральні підстави до створення укр. мілітарної  
сили та заходи до скріплення їх) Варф. Євтимовича, 38 стор. Ціна 50 грошів.

## Лист до Редакції.

Високоповажана  
Редакційна Колегіє!

Ласкаво просимо не відмовити дати місце у Вашому шановному бюлетені  
наступному:

В кінці липня чи на початках серпня з'явився „Бюлетень Управи Т-ва  
6. вояків Армії У.Н.Р.“ ч. 2. В більшій своїй частині він є присвячений „Обеднанню  
Укр. Емігр. Організацій в Каліші й його околицях“ та „спростованню“ тих „де-  
ільких рядків“, що їх було відведено Т-ву 6. вояків в бюлетені Обеднання ч. 8.

Перечитавши уважно всі 14 сторінок бюлєтеня ч. 2 Управи Т-ва 6. вояків  
та замітки про це Т-во в бюлєтені Обеднання ч. 8, підтверджуємо все подане  
нами в тих замітках, а „спростоване“ в бюлєтені ч. 2 та зокрема зазначаємо:

Правдою є, що ялинку на минулих Різвяних Святках влаштували дорослі  
дівчата таборової гімназії, які обеднані були тоді в „Громаду Середнешкільників“, —  
ніша річ, що може засобів на влаштування вони дістали від Станиці, де замеш-  
кують.

Правдою є, що ініціативу до впорядкування військового цвинтаря для інтер-  
в'ю в Щепіорно піднесла Управа Укр. Воєнно-Історичного Т-ва, яка від себе  
не дасть вичерпуючу відповідь по цій точці „спростовання“ Управи Т-ва 6. вояків.

Правдою є, що в Укр. Станиці від довшого часу панувала не в лапках, як  
„спростовує“ бюлєтень ч. 2 Т-ва 6. вояків, а дійсно нездорова атмосфера,  
яка, на бажання хв. редакції бюлєтеня, може бути й прилюдно підтвердження  
фактами, що мали місце, як до виходу бюлєтеня Обеднання ч. 8, так і випадка-  
ми та чинами, ще більш яскравими, бож впрост ганебними, що повторювались  
після його виходу. Правдою також є, що „ті сумні випадки, у вигляді побиття  
кого тощо, явища, що набірали ніби епідемічного характеру“, з де-якого часу  
почали зменшуватись і особливо, коли організоване суспільство звернуло свою

увагу на цей бік станичного життя і почало містити замітки про ці негативні явища, а заряд Станиці став застосовувати до винуватців належних мір, і ніби зовсім пристраси заспокоїлись в Станиці після останніх відвідин Станиці і 9-денного в ній перебування голови укр. еміграції в Польщі А. М. Лівичького вкупі з членом У.Ц.К.-ту ген. Сальським.

Неправдою є, що в бюлетені Обеднання ч. 8 „були вміщені рядки цілком невідповідного змісту відносно Т-ва б. вояків“, бо рядки ті йшли з цілком вірогідних джерел та мали під собою певний ґрунт, доказом чому пізніш з'явився відомий хв. редакції бюлетеня Т-ва б. вояків меморандум б. членів Т-ва з посеред б. старшого командного складу б. Укр. Армії.

Неправдою тако ж є, що ті „рядки“ були вміщені в бюлетені ч. 8 Обеднання „в час складення“ бюлетеня Т-ва б. вояків, бож у нас в Каліші є лишень оден скадач, який тільки тоді міг приступити до складання бюлетеня ч. 2. Т-ва б. вояків, коли закінчив друк бюлетеня ч. 8 Обеднання; натомісьць правдою є, що сам бюлетень ч. 2 Т-ва б. вояків і з'явився в наслідок вміщення отих кількох рядків про Т-во б. вояків в бюлетені ч. 8 Обеднання.

Правдою є, що матеріал в своїх бюлетенях Президія Обеднання згруповувала не по ласкавим вказівкам хв. редакції бюлетеня Т-ва б. вояків, через що певне й трапився такий прикрий для обох редакцій випадок, що „віддалено в окремий уступ функціонування гімназії“ в Станиці.

Правдою є, що не тільки „той невеличкий гурток осіб, які з невідомих причин, походючи з нашої армії, досі не висловили свого бажання вступити до складу Т-ва, а не висловили того бажання і ті тисячі вояків нашої армії, що перебувають поза межами Батьківщини, а навіть і ті кілька соток з них, що є зараз в Станці, де має осідок Управа Т-ва, як рівнож правдою є, що ті, хто вже „висловив своє бажання вступити до складу Т-ва“ і був його дійсним членом, нині з певних причин, добре відомих хв. редакції бюлетеня б. вояків, позалишали ряди його.

Неправдою є, що „Обеднання було по суті Комітетом допомоги збігцям з України (до речі — такого Комітету й взагалі не має в Каліші), до якого були прилучені: поодинокі особи з назвиськами організацій, або вже неіснуючі організації“, а воно дійсно було згуртованням в одну більшу всіх на той час існуючих ще на нашому тутешньому терені громадських організацій; инша річ, що не всі вони були вже на той час, час ліквідації таборів й розпорошення людей, дуже численні. Не було в складі Обеднання лиш організацій, що пізніше створилися.

Неправдою є, що Обеднання „замість шанування кожного українського угруповання тягло до руйнації всіх організацій, як тільки вони не йшли під проводом керівників з Обеднання“. Доказом цьому є ухвала зверхнього органа нашої еміграції в Польщі — Українського Центрального Комітету з дня 3 травня 1924 р., яка бренить: „Зареєструвати Обеднання Укр. Емігрантських Організацій в м. Каліші та його околицях, як нову емігрантську організацію та висловити свою думку, що У.Ц.К. вважає виявлену Обеднанням ініціативу в сфері самопомоги українським воякам позитивним явищем, особливо в тяжкий час ліквідації таборів“, та инші (крим Т-ва б. вояків) громадські наші тут організації, що теж не належали до складу Обеднання, а яких Обеднання не тільки не руйнувало, а в силу можливости допомагало їм і ділало з ними в контактї.

Неправдою є, „що той, хто прочитав ганьку, вже не буде читати спросто-

вання П", бож всякий український патріот-державник, якому дорогий розвиток наших культурних, громадських організацій, буде сам шукати, а то й добиватись дійсного спростовання всього того ганебного й неправдивого, „розрахованого на викликання негативного судження нашого закордонного суспільства“, про діяльність ціясно громадських, національно-вихованих активних організацій. Віримо в це й тому містимо взагалі замітку цю.

Нагомісь правдою є, що „відкриваючи очі нашому закордонному суспільству на невідповідний шлях, яким ішло Обеднання“, шановні автори бюлетеня ч. 2 Т-ва б. вояків умовчують про той, може дійсно невідповідний шлях, яким самі йшли та ще й зараз, здається, йдуть, ведучи провід в Т-ві.

Також правдою є, що шановні автори згаданого бюлетеня, уміючи „шанувати позитивне в нашому життю“, може несвідомо, роблять багатьох випадках негативне, як от в даному разі „користаючись друківним словом, як засобом для внесення розеднання“ навіть в нашу тутешню вже невеличку семью.

Правдою є, що хв. редакція бюлетеня ч. 2 Т-ва б. вояків, присвятивши більшу частину його Обеднанню, не надіслала бюлетеня того редакції бюлетенів Обеднання, бодай, в обмін за одержані вісім бюлетенів Обеднання, як то є в літературних звичаях.

Щодо „визнання“ і ріжвих там „припущень“, які робить хв. редакція, то найліпшою відповіддю на них було б наведення тут отого самого меморандума голови Обеднання в справі створення об'єднуючого і репрезентативного в Каліші центру, що саме й породив „припущення“, тоді б шановні читачі самі зробили відповідні висновки в цій справі та, на жаль, брак місця не дає змоги сьогодні це зробити.

Не бажаючи вступати в полеміку з шановною редакцією бюлетенів Т-ва б. вояків і тим не згущувати й без того згущену атмосферу нашого тут буденного життя, як рівно, щоб не завдавати зайвих клопотів і праці по складенню нових „спростовань“ „рядків цілком невідповідного змісту“, — не вдаємся в обговорення бюлетеня їхнього по суті, як рівно й не подаємо наразі жадних відомостей про життя в Станиці й Т-во б. вояків з його загальними зборами 20-го серпня ц. р., бож замітка наша безперечно виведе з рівноваги сьогоднішнів керманичів його, й вони змушені будуть знову взятись за складення свого чергового „бюлетеня-спростователя“.

В тому ж бюлетені знаходимо відкритий лист старшини б. 3-ої Залізної див. з приводу вміщення в бюлетені Обеднання ч. 8 замітки про дивізійне свято тої ж дивізії. З нього дізнаємось, що організацію свята переведено було не „молодиками“, як нас було інформовано, а найстаршою старшиною дивізії. Самі автори листа признають слушність поданих в бюлетені Обеднання ч. 8 недоречностей, відносячи їх на рахунок своєї розпорядчої комісії.

Кінець того листа вражає своєю недоречністю, бож коли автори його заявляють, що „погляди сторонніх їх мало обходять“, то чи ж варто було б і друкувати цього свого відкритого листа для... „сторонніх“!.

На закінчення ще мусимо висловити здивовання й свій жаль, скерований на адресу У. Ц. К ту з приводу вміщення ним в своїх „Вістях“ згаданого вгорі „спростовання“.

Прийміть, Високоповажана Колегіє, вислови глибокої до Вас пошани.

Президія б. Ради Обеднання.

## Олександр Саліковський.

„Гвардія вмирає, але не здається“!...

Ще одна непоправима втрата, ще одна, так дорога нам, могила!...

22 листопада відійшов од нас у вічність так відомий усім Олександр Саліковський, цей активний, невтомний, передовий борець пера і слова, визначний український журналіст і заслужений старий громадський і політичний діяч, член Українського Уряду.

Поховано його з величезною, на наші емігрантські часи, урочистістю на православному цвинтарі, що на Волі у Варшаві.

В похоронних взяли участь великі тлуми народу. Крім усієї української колонії Варшави й околиць були численні представники польських політичних і громадських кол, російських і інших. Виголошено цілий ряд промов над покійником та вкрито могилу його силою вінків.

На жаль, за браком місця, мусимо обмежитись лише цими загальними відомостями, додавши тільки, що похорони ці були величезною маніфестацією української національної ідеї.

Одні за одним відходять від нас, покидаючи бойові лави, більші наші стовпи національні, за ними йдуть і менш відомі борці-патріоти, і сотні, тисячі рядових патріотів-лицарів, зовсім вже невідомих. Перенесши на собі тортури й нелюдські пекельні муки, вмирають борці все більш і більш, але не хилиють голови своєї перед хижакон-наїздником й не йдуть шукати ласки в них й помилювання.

„Гвардія вмирає, але не здається“!...

Зачинаючи від квітня 1924 р. Президією Ради Обеднання було розіслано цілий ряд підписаних листів для збору добровільних датків на потреби тутешньої еміграції.

Цілий ряд осіб, установ і організацій тих листів ще й досі не повернув та не прислав переведених по них збірок.

Управа Укр. Т-ва Допомоги Емігрантам з України та їх родинам в Каліші, перейнявши від Обеднання право збору тих листів і зобов'язання дати відчит суспільству з тієї акції, закликає всіх, хто ще й досі не повернув тих листів, негайно надіслати їх скарбникові Т-ва на адресу: Каліш, Гурна 15, 5.

З приводу того, що в таким закликом вже не раз зверталася Президія Ради Обеднання, попереджується, що в наступному бюлетені Управа Т-ва подасть імена всіх тих ш. панів і хв. установ та організацій, що й після цього затримують згадані листи.

## О Г О Л О Ш Е Н Н Я.

Кооператива „Згода“ в м. Збаражі просить рекомендувати до її парового млина доброго фахівця мельника для виробки гречаних круп.

Бажаючих зайняти ту посаду проситься зголосити про це в Бюро Праці при Управі Т-ва Допомоги Емігрантам з України в Каліші, Гурна 15, 5.

Ціна 30 грошів.